TÜRKÇE - 5
CEVAP ANAHTARI

4. TEMA
GELENEKLERİMİZ

OKUMA

OKUMA

T.O.5.12. Metindeki unsurları sınıflandırabilme

Öğrencinin okuduğu metnin içeriğini çeşitli niteliklerinden hareketle sınıflandırabilmesi için kavram haritası görevinden faydalanılabilir.

Ebru Sanatı ve Çeşitleri

Ebru sanatının ilk kez ne zaman uygulanmaya başlandığı konusunda kesin bir tarih vermek mümkün değildir. Ebru, Anadolu'ya Türklerin eski vatanından İpek Yolu ile gelmiştir.

Ebru sanatı; dünyanın birçok yerinde "Türk kâğıdı" olarak bilinmekte ve "Turkish Marbled Paper", "Turkish Papier" olarak adlandırılmaktadır. 2014 yılında İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsilî Listesi'ne eklenen "ebru sanatı" kitreli, su dolu bir tekneye renkli boyalar serpilip sürülmesi ve ardından desenlerin kâğıda aktarılmasıyla renkli motiflerin oluşturulduğu geleneksel Türk sanatıdır. Ebru olarak bilinen desen ve kompozisyonlar arasında çiçekler, yapraklar, süslemeler, kafes işçiliği, camiler ve aylar yer alır. Bunlar; geleneksel ciltçilik sanatında dekorasyon amacıyla kullanılır. Ebru sanatında temel becerilerin kazanılması en az iki yıl sürmektedir. Ebru sanatçısı, renkleri doğal pigmentlerden doğal yöntemlerle elde eder ve daha sonra renkleri doğal bir asit olan öd ile karıştırıp yoğunlaştırılmış sıvı preparat üzerine serper ve fırçayla uygular. Böylece renkler yüzeyde kalır ve kıvrımlı desenler oluşturur. Ebru sanatçıları sanatlarını geleneksel kültürlerinin, kimliklerinin ve yaşam tarzlarının ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler.

Ebru sanatı tarihsel gelişim içerisinde yeni arayışlar sonucu kullanılan farklı yöntemlerle çeşitlenmiştir. Bazı yöntemler:

Battal ebru: Tekneye serpilen boyalara hiçbir müdahalede bulunulmadan yapılan ebruya verilen isimdir. Bu yöntemde tekneye atılan boyalar üzerinde elle bir müdahalede bulunulmaz. Serpilen boyalar tekneye atıldığı gibi kâğıda alınır. Öğrenilmesi kolay ama güzelini yapmak zordur.

Gelgit ebru: Kitre üzerine battal ebru yapılacakmış gibi atılan boyalara ince bir tel çubuk veya at kuyruğu kılı ile sağdan sola, yukarıdan aşağıya doğru verilen hareket sonucunda elde edilen ebruya "gelgit ebru" denir.

Hatip ebru: 18. yüzyılda Ayasofya Camii Hatibi Mehmet Efendi tarafından ilk kez yapıldığı için onun ismiyle anılmaktadır. Tekne üzerine hafif bir zemin rengi atıldıktan sonra üzerine ince bir cisimle belli aralıklarla boya damlatılır. Bunun içine tekrar birkaç kere daha, farklı renklerde boya damlatılarak iç içe geçmiş daireler elde edilir. Bu dairelere aşağıdan yukarıya, soldan sağa veya yukarıdan aşağıya, sağdan sola birkaç darbe ile istenilen şekilde hatip ebrusu yapılır. Hatip ebrusunda en fazla çarkıfelek, yürek, yıldız şekilleri kullanılmıştır.

Çiçekli ebru: 1918 yılında Necmettin Okyay tarafından yapılmaya başlanmıştır. Lale, karanfil, hercai menekşe, gelincik, gül, kasımpatı ve sümbül gibi çiçekleri ebru üzerine resmetmiş; papatyalı ebruyu ise öğrencisi olan Mustafa Düzgünman ilave etmiştir. Çiçekli ebruların yapılış biçimi açık renklerden biri ile zemin döşendikten sonra önce sap rengi olarak koyu yeşil boya damlatılır. Bir iğne yardımı ile aşağıya doğru çekilerek sap şekli verilir. Sapın uygun yerine çiçek rengi olarak hangi boya kullanılacaksa damlatıp yine iğne yardımıyla çekilerek çiçek şekli verilir.

1. **Okuduğunuz metinde geçen bu kavramları kullanarak bir kavram haritası oluşturunuz.**

Anadolu'da yaprak öd ebru yürek sümbül
çarkıfelek fırça Türklerde kitre kâğıt
boya papatya yıldız tekne su kültürde

- Anadolu'da
- Türklerde
- Kültürde

↓ önemli bir yere sahip olan

- ebru

↓ sanatında

- öd
- fırça
- kitre
- kâğıt
- boya
- tekne
- su

↓ kullanılarak

- yaprak
- yürek
- sümbül
- çarkıfelek
- papatya
- yıldız

gibi motifler oluşturular.

T.O.5.10. Metin içi karşılaştırma yapabilme

Öğrencinin okuduğu metinde karşılaştırma yapabilmesi için kümelere ayırma görevinden yararlanılabilir.

2. Okuduğunuz metinden yola çıkarak oluşturulan bazı yargılar aşağıda verilmiştir. Bu yargıları metinle karşılaştırarak ulaşılabilir olma durumlarına göre harfleri ilgili şekle yazınız.

a. Ebru sanatında temel becerilere sahip olmak için en az iki yıl sanatla iç içe olmalıyız.

b. Papatya motifini ebruya aktaran ilk kişi Mustafa Düzgünman'dır.

c. Ebru sanatının ilk örnekleri Anadolu topraklarında verilmiştir.

ç. 18. yüzyıldan önceki zaman diliminde hatip ebrusu örneğine rastlanmaz.

d. Çiçekli ebru yapımında alt zemin rengi koyu seçilmelidir.

e. Ebru sanatçıları eserlerinde kültür ve yaşamlarından izler bulundurur.

f. Yapım aşamasında elle veya herhangi bir nesneyle müdahale edilmeyen türe battal ebru denir.

g. Ebru sanatı dört farklı türde karşımıza çıkar.

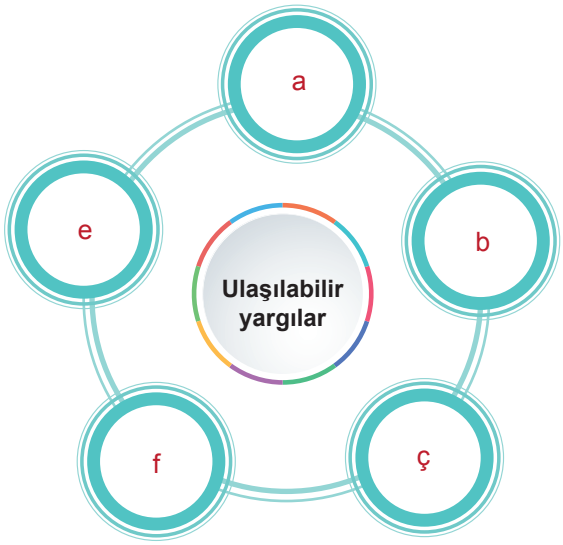

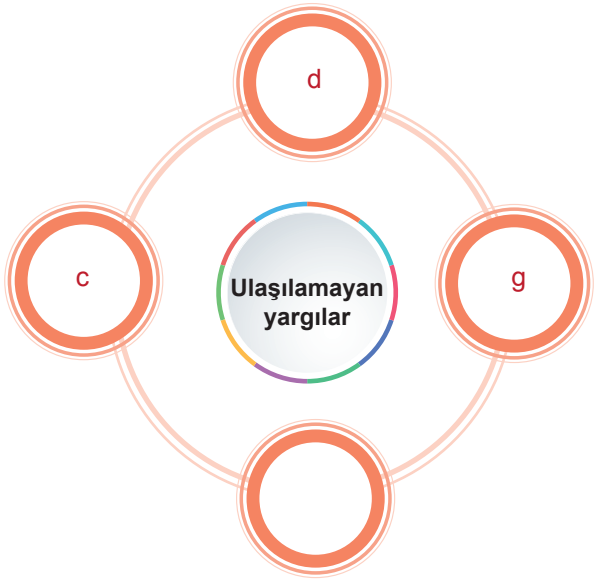

T.O.5.7. Görselle iletilen anlamı belirleyebilme

Öğrencinin görselle iletilen anlamı belirleyebilmesi için metinde anlatılanları görselleştirmeye yönelik bilgi aktarımı görevinden faydalanılabilir.

3. Metinden hareketle aşağıdaki görsellerin hangi ebru yöntemini yansıttığını gerekçesi ile yazınız.

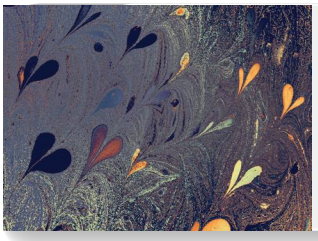

Bu yöntem "hatip ebru"yu yansıtıyor çünkü tekne üzerine hafif bir zemin rengi atıldıktan sonra üzerine belli aralıklarla boya damlatılmış. Bu dairelere yukarıdan aşağıya birkaç darbe ile kalbe benzer bir şekil verilmiş.

Bu yöntem "battal ebru"yu yansıtıyor çünkü tekneye atılan boyalar üzerinde elle bir müdahalede bulunulmamış. Serpilen boyalar tekneye atıldığı gibi kâğıda geçmiş.

Bu yöntem "gelgit ebru"yu yansıtıyor çünkü battal ebru yapılacakmış gibi atılan boyalara sağdan sola doğru verilen hareket sonucunda ortaya çıkmış.